

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Art. I. Quis & Quotuplex sit iudex Delegatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

TITVLVS XXIX.

De Officio & Potestate Judicis Delegati.

Vices alienas ex commissione Vicarius in eodem: Delegatus sive, ut c. De ceteris 5. de Transactionibus vocatur, Extraordinarius iudex, vulgò Commissarius, in diverso tribunali, & non ita generaliter gerit.

Est autem iudex Delegatus, qui non ex munere proprio, sed ex commissione, sive ipsius Juris, sive alicujus hominis, immediate, aut saltem mediate facta; ac proinde non suo jure & nomine, sed vice atque autoritate ipsius committentis, l. 1. §. 1. Et si prator 3. ff. de Officio ejus, cui mandata Et. jurisdictionem ab isto derivatam & distinctam exercet: quæ postrema verba à Molina *Tract. 5. de l. Et si disp. 14. n. 1.* traditæ, & ab aliis DD. receptæ, definitioni addit Pirrhing *ad hanc Rubric. n. 1.* juxta quam definitionem

Differt iudex Delegatus, in primis ab Ordinario; quia iste jurisdictionem ex proprio aliquo munere sive officio & non, ut Delegatus, alienò, sed ferè suò jure & nomine proprio exercet, l. *Morre 5. ff. de Jurisdic.* ubi Gloss. *V. Suo jure.* Inter hos iudices intercedentes variaz differentiaz statuentur infra *Tit. 32. à n. 6.*

Deinde ab arbitro Compromissario; quia iste, non ab alio & iudice Ordinario derivatam, sed à partibus compromittentibus acceptam, non propriè dictam jurisdictionem; cùm ista tantquam potestas publica à privatis dari non possit, l. *Privatorum 3. C. de Jurisdic. omn. jud.* sed simplicem tantùm causæ cognitionem.

ARTICVLVS I.

Quid & Quotuplex sit iudex Delegatus?

SUMMARIUM.

1. Delegatus quis?
2. Eius differentia à iudice Ordinario,
3. Arbitro Compromissario,
4. Et Vicario generali.
5. Delegatus alius est Hominis,
6. Ique vel ad causas particulares, vel ad istarum universitatem:
7. Alius ipsius Juris:
8. Cujus jurisdictio non, ut aliqui volunt, Ordinaria
9. Sed verè delegata est:
10. Licet à Canone descendat, & perpetua sit,
11. Ad Papam appellatur ab Episcopo Juris delegato:
12. Cujus jurisdictio sede vacante ad Capitulum non transit.

cognitionem habet, Molina *eract. cit. disp. 23. n. 10.*

4. Denique à Vicario generali; etsi enim etiam iste alienas Episcopi vices gerat, jurisdictionem tamen multò quam delegati latius, scilicet ad omnia, quæ jurisdictionis Episcopalis sunt, & speciale mandatum non exigunt, se extendentem: & non ab Episcopi constituentis jurisdictione distinctam aut diversam, ut delegatum, sed ipsam illius, & in ipsa Curia & tribunali Episcopali exercendam habet, *c. Non putamus 2. de Consuet. & c. Romana 3. de Appell. utrobique in 6. ut dictum Tit. preced. n. 34.* Quæ causa est, cur non, sicut à delegato ad delegantem istiusque successorem, *l. 1. junctâ Gloisâ V. Et successorem l. fin. ff. Quis & à quo Appell. & c. Super 27. §. Porro hic*, sic etiam ab hujusmodi Vicario ad Episcopum, sed istius superiorem, Curiam scilicet Archiepiscopalem, sit appellandum, *c. Non putamus & c. Romana cit. Gaill. Lib. 1. Observat. 41. n. 8.*

5. Porro Delegati iudices varii sunt; quidam enim delegati sunt ab homine, scilicet iudice Ordinario: eoque vel supremo Ecclesiastico, ut est Summus Pontifex, vel seculari, ut sunt Imperator, Rex, vel alius Princeps aut Magistratus, Superiorem in temporalibus non recognoscens: vel ab Inferiore, ut sunt, qui ab Episcopo vel alio simili Prælate Ecclesiastico vel à Principibus aut Magistratibus Secularibus, Imperatori, Regi &c. subiectis, delegantur.

6. Hujusmodi sive ab homine & iudice Ordinario delegatis aliquando una tantum, vel etiam plures particulares & numero certæ, v.g. tres, quatuorve aut etiam decem causæ, inter certas personas vel in certo territorio motæ, committuntur: sicut contingit, si causæ decimarum inter monasterium & Ecclesiam paro-

chiam, juris patronatus inter nobilitatem familiam & aliquam communitatem, feudalem vel matrimonium inter Titium & Bertham &c. controversæ & in iudicium deductæ alicui delegentur, Baldus in *l. Solet 16. ff. de Jurisdic. n. 1. g. 2.* & Socinus in *l. More cit. n. 42.* Aliquando verò tota causarum universitas sive causæ sub una collectione & genere habentur, no contentæ committuntur cum aliqua restrictione ad quantitatem, locum, vel tempus: sicut contingit, cum alicui delegentur causæ Matrimoniales, Beneficiales, Decimales, Juris patronatus alicuius diocesis, vel causæ mutui, vel generum pecuniariæ decem, viginti, aut centum librenos non excedentes, vel intra annum aut annum in iudicium deducenda, Bartolus in *l. Legatum 12. ff. de Offi. Provisul. n. 4.* Baldus *cit. n. 1.* & Socinus in *l. More cit. n. 38.* Ad causarum universitatem delegatis Bartol. *cit. n. 4.* tamen sine hæsitacione accendit cum, cui omnium causarum inter Titium & Caium controversarum pertractationem committeretur; quòd non appareat ratio commissio generis causarum, ad certam quantitatem locum vel tempus restrictarum, delegatum ad causarum Universitatem constituat: & talem delegatum non constituat commissio causarum, restrictarum ad certas personas. Verum, quia commissio generis causarum restricta ad certam quantitatem locum vel tempus multò latius patet & plura negotia & causas comprehendit, quam restricta ad certas personas, ad has restricta causarum commissione non, ut commissione restricta ad certam quantitatem, locum vel tempus, delegationem ad universitatem causarum, sed ad istarum generalitatem induci, cum Baldo *cit. n. 1. g. 1.* Socino in *l. More cit. n. 41.* & Saliceto in *l. A iudice 5. C. de Judicium n. 3.* & aliis causet

enfer Sanchez *Lib. 3. de Matrim. disp. 31. n. 4.* At, esto hoc ita se habeat, quando inter certas personas saltem privatas jam exortæ causæ generatim committuntur; quòd hæc quoad numerum determinatæ & plerumque pauca sint, casu tamen, quòd inter certas personas non solum jam exortæ, sed quæcunque etiam nascituræ causæ alicui committuntur, hunc ad causarum Universitatem delegatum constitui verisimilius est; quòd sub tali commissione causæ augmentum recipere valeant & diminutionem, & plures suscitari possint, quàm comprehendantur commissione certi generis causarum, ad certam quantitatem, locum, vel tempus restrictâ, ut in *l. Legatus cit. advertit Orosius n. 10. & 11.*

7. Alii delegati sunt à Jure sive ex commissione ipsius legis vel canonis; sic enim ex Juris commissione sacerdotes quicunque quoscunque, in articulo mortis constitutos, absolventi potestatem habent, Trident. *Sess. 14. cap. 7.* ut cum SS. Doctoribus Angelico & Seraphico *disp. 19. q. 1. art. 3.* docet Suarez in *3. p. disp. 26. l. 4. n. 7.* sic etiam Episcopi in multis casibus, aliàs sedis Apostolicæ reservatis, contra Ecclesias, monasteria aliâque loca & personas Ecclesiasticas exemptas procedunt, *c. Irrefragabili 13. §. Ceterum de Offic. Ordin. c. Ad abolendam. q. in fine de Hæret. c. 1. §. fin. de Statu Regul. in 6. Clement. unic. de Supplend. neglig. Trident. Sess. 6. cap. 4. de Reformat.*

8. Non desunt DD. qui cum Beroio in *presentem Rubric. n. 57.* & Lotterio de *Re benef. lib. 1. q. 25. n. 92.* Episcopum respectu hujusmodi casuum Ordinariam jurisdictionem habere existiment, partim; quòd ista descendat à Lege, sive dispositione Juris Ecclesiastici, casus illos ipsi subjicientis, siquæ perpetua; ac

proinde locum habeat arg. à contrario ductum ex *l. Et quia 6. ff. de Jurisdic. jurisdictionem, quam ipsa lex non defert, habente pro delegata: partim vero; quòd ejusmodi casus, antequam per privilegia exemptis indulta sedi Apostolicæ reservarentur, jurisdictioni Episcopi Ordinariæ fuerint subjeçti; cum de Jure, quæcunque Papa in toto orbe, Episcopi in suis diocesisibus possint, nisi specialiter reservata reperiantur, ut ex *c. Nuper 29. §. In secundo V. Quia tamen, de Sentent. excom. & c. Cum Episcopus 7. de Offic. Ordin. in 6. DD. passim desumunt. Cum ergo, reservatione per Juris delegationem sublatâ, casus illi ad primævum statum revertantur, sicut antequam reservarentur, sic etiam reservatione sublatâ ad jurisdictionem Episcopi ordinariam spectabunt, arg. *l. Si unus 27. §. 2. in fine ff. de Pactis*; quòd confirmatur exemplo parochi, ligati censurâ ideòque penitentes à peccatis absolvere non valentis; qui à censura absolutus ex pristina & ordinaria, non ex nova ab absolvente accepta, potestate peccata penitentibus remittit, Felinus in *c. Cum ex Offic. 16. de Prescript. n. 32.***

Sed melius Episcopi jurisdictionem, respectu ejusmodi casuum solummodo delegatam esse, cum Panorm. in *c. Ad abolendam cit. n. 15.* & Decio ad *hanc Rubric. n. 6.* defendunt Pavinus de *Potest. Capit. Sede Vac. p. 1. q. 10. n. 3.* & duo Barboas Petrus in *l. Cum Prator 12. §. 1. ff. de Judic. n. 32.* Augustinus de *Offic. Episc. alleg. 92. n. 3.* Ratio est; quia solummodo delegatus censetur iudex, cui jurisdictionis non jure officii sui aut habitâ ratione ad illud, sed ex speciali tantum commissione competit ita; ut ratione istius totam habere videatur, per ea, quæ cum Baldo in *l. Præcipimus 32. C. de Appellat. n. 1.* tradit Menoch, de

noch. *de Arbitr. lib. 1. q. 12. n. 4.* Episcopis autem in ejusmodi casibus Jure, tam Decretalium antiquiore quam Novissimò S. Synodi Tridentinæ, jurisdictio non competit ratione officii, sive muneris sui Pontificalis, sed ex speciali commissione, ut clarè satis insinuant ipsa Jura, Episcopis concedentia, ut in iis *Authoritate Apostolicâ, tanquam à Papa vel sede Apostolica delegati* &c. §. *Ceterum* &c. *Ad abolendam cit.* imò ut, *Etiã tanquam sedis Apostolicæ delegati, Etiam auctoritate Apostolicâ,* procedant, Trident. *Sess. 6. cap. 4. & Sess. 22. cap. 10. de Reformat.* quò loquendi modò S. Synodus insinuat, eos tam delegatâ quàm Ordinariâ potestate procedere posse; quia dictio *Etiã* ex natura sua implicativa est, unumque casum ita exprimit, ut alium diversum includat, secundum Glossam in *Clement. 2. V. Ecclesie de Hæret. & tradita à Barbosa Dist. Usufreq. 112. à n. 1.* Quod Tridentinum insinuat, disertè exprimit Bonifacius VIII. *c. Unic. §. fin. de Statu Regular. in 6.* ubi Episcopis præcipit, ut clausuram in monialium Monasteriis sibi subjectis, *Suâ:* id est, Ordinariâ: in exemptis verò *Sedi Apostolicæ* delegatâ auctoritate procurent, & *Clement. Unic. de Suppl. neglig.* ubi iidem inferiorum Regularium in beneficiorum collatione negligentiam, si illi non exempti, *Suâ:* si exempti sint, *Apostolicâ auctoritate,* supplere jubentur.

10. Rationes in contrarium deductæ speciem majorem quàm vim habent. Prior; quia jurisdictionem delegatam, etiam à Lege seu Canone descendere posse, patet ex *l. 1. ibi, Lege vel Senatus consulto delegatam, ff. de Offic. ejus cui mandata:* quod fit, si à Lege non sub ratione officii, sed per modum specialis commissionis tribuatur, ut in *l. cit. Bruneman, n. 1. & ante ipsum Bartol. in l.*

More cit. n. 8. adnotarunt. Quòd verò proposita Episcoporum, & universim à lege descendens jurisdictio perpetua sit, non provenit ex eo; quòd Ordinaria sit sed; quòd lex sive canon delegans nunquam moriatur, *c. Si gravior 5. de Do. scrip. in 6. & l. Arriani 5. V. Canon. de Hæret.* Posterior, partim; quia Episcopi potestatem in sua diocesi ad omnia specialiter non reservata porrigentium dogma à vero alienum esse ostendunt *Tit. 31. à n. 81.* partim verò; quia, licet casus antequam reservarentur, Ordinariæ jurisdictioni subjecti, reservatione sublatâ, ad Ordinariam jurisdictionem revertantur, quando sub ratione officii vel simpliciter subijciuntur, ad illam tamen non revertuntur; cum non ita, sed per modum commissiois, sive cum clausula, specialem commissionem sive legationem significante, subijciuntur *pro. c. Cum aliquibus 4. in fine de Rescrip. in 6. & c. 1. junctâ Glossâ V. Auctoritatem Clerico agrot. in 6. Bartol. & Menoch. l. cit.* Unde

Inferuntur duo: & primò quòd in casibus, quibus Episcopus præcise hujusmodi specialis commissionis procedat, ab ipso, non ad Archiepiscopum, sed ad sedem Apostolicam, tanquam delegantem, appellandum, *c. Super questionum 27.* cum Episcopus, quantus sedis Apostolicæ delegatus est, Archiepiscopo sit major, *c. Sanè 11. Panor. in c. Ad abolendam cit. n. 16.* Secundo, jurisdictionem, Episcopo præcise vi ejusmodi commissionis sive legationis competentem, sede vacante ad Capitulum non transire, ut cum eodem *n. 17.* & Garcia de Benef. p. 5. cap. 7. n. 17. tradit Barbosa *cit. alleg. 12. n. 17.* cum istud Episcopo non succedat in iis, quæ huic competunt jure speciali, *arg. 6. Verum 7. de Foro compet. ut ibi notat Panormit.*

Panormit. n. 9. *Precisè*, inquam; quia iis casibus, quibus Episcopi, tam ordinarià quàm delegatà potestate, procedere possunt, ab illis ad Archiepiscopum appellandum, in eisq; sede vacante Capitulum succedere, cum eodem Panorm. in c. *Ad abolendam* cit. n. 13. docet *sis. Barbosa* n. 17.

ARTICULUS II.

De personis Delegantibus,

SUMMARIUM.

- 13. Delegat quivis Ordinarius,
- 14. Et pricipuè supremus.
- 15. Delegatus non subdelegat,
- 16. Nisi sit Summi Principis:
- 17. Qui, etiam necessitate non exigente, validè subdelegat.
- 18. Papa etiam à Latere Legati
- 19. Et Proconsulis delegatus subdelegare nequeunt.
- 20. Id tamen possunt ab Inferioribus delegati ad Universitatem,
- 21. Saltem respectu causarum particularium:
- 22. Non etiam Parochorum Cooperatores & alii similes.
- 23. Ab iisdem delegati particulares ex delegantis concessione
- 24. Ejusque nomine,
- 25. Aut nudum tantum ministerium subdelegare possunt.

13. **R**egula generalis delegationem permittit iis, ad quos causarum cognitiones ac definitiones Jure Ordinario spectant; quæ desumitur ex c. *Cum Episcopus* 7. de *Offic. Ordin.* in 6. verbis, *Per se vel per*

alium, l. *More* 6. ff. de *Jurisdic. Ec.* Ut adeo in iis locum habeat Regula, *Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum*, quæ est 68. in 6. Præcipuè autem, propter causarum ad ipsos devolutarum multitudinem, id solent Principes ac Magistratus Supremi, & omnium frequentissimè Summus Pontifex, partim; quòd, tanquam omnium Christi Fidelium judex ordinarius, de omnibus causis Ecclesiasticis judicandi habeat potestatem, *can. Cuncta* 17. & *can. fin. 9. q. 3.* unus autem omnibus, per se ipsum cognoscendis definiendisq; non sufficiat: partim verò; quòd Fidelibus ab urbe remotioribus nimis difficile & sumptuosum esset, ad causas suas agendas Romam proficisci, ut rectè advertit *Vallenf. ad banc Rubr. §. 1. n. 2.* & *Gonzalez in c. Si pro debilitate* 6 n. 7. Hæc satis certa.

An autem delegandi potestas etiam delegatis competat, dubium reddere non una ratio videtur: & in primis quidem; quòd non habeat propriam, sed delegatus, mandantis, jurisdictione utatur, l. *Esti Prator.* 3. ibi, *Partibus ejus fungens*, ff. de *Offic. ejus cui mandata* & l. *Solet* 16. ibi, *Vice ejus qui mandavit*, ff. de *Jurisdic. Ec.* & propterea judex Extraordinarius vocetur, §. *Spatium in fine* post *can. Inducia* 3. q. 3. ei autem, qui jurisdictionem non sub Jure sed alienò beneficio, ac proinde non propriam exercet, delegatio denegatur, l. *More* cit. Deinde; quòd, sicut in aliis commissionibus, sic etiam in delegatione eligi videatur industria ipsius personæ: ubi autem hæc eligitur, causa non possit aliis committi, *arg. c. & §. fin.* Demum; quòd c. *Si pro debilitate* cit. delegatis ipsius Papæ subdelegatio permittatur, *Si pro debilitate vel pro qualibet alia gravi causa vel necessitate tractandis causis, quæ*

G g g g 2 à sede